

prosbu ve druhé části jest proto pokládati za odůvodněnou; neb žalovaná po stránce právní nenamítala proti žalobní prosbě právě nic jiného, než že žalobci právo žalobní podle čl. XLII. uv. zák. k c. ř. s. vůbec nepřísluší jinak však skutkové okolnosti žaloby reepírala a prohlašovala, že jest ochotna přísahu složiti. V druhé části žalobní prosby bylo tedy dovolání vyhověno a rozsudek obou nižších stolic zmíněn přiměřeně této prosbě.

Čís. 1028.

Opatrovník nezvěstného manžela není oprávněn k žalobě na oduznání manželského původu dítěte.

(Rozh. ze dne 26. dubna 1921, Rv I 24/21.)

Opatrovník, zřízený nezvěstnému za příčinou prohlášení jeho za mrtva, domáhal se na soudě žalobou, by oduznán byl manželský původ dítěte počatého manželkou nezvěstného v době, kdy tento byl již nezvěstným. Procesní soud první stoli ce žalobu zamítl. Důvody: Návrh žalobní domáhá se výroku, že opatrovanec, nezvěstný Emil G., není otcem nezletilé Marie, narozené dne 14. února 1920. Z tohoto žalobního nároku jde na jevo, že nejde v tomto sporu o hmotný zájem Emila G-a, jenž jest nezvěstným, nýbrž že jde o uznání aktu splození dítěte, totiž o to, zda nezletilá Marie jest dcerou manželskou, totiž dcerou Emilem G-em, manželem matky dítěte splcenou, tedy o zjištění rodinného stavu. Poněvadž tato povaha žalobního nároku již sama o sobě potvrzuje, že rozhodování o tom, zda nezletilá Marie jest dcerou Emila G-a, přísluší výhradně tomuto, že jedině on může tvrditi, že dítěte toho nesplodil a proto také jedině on jest oprávněn odpírati manželskému zrození dítěte tohoto, jest zřejmo, že jde o právo ryze osobní. Výkon tohoto osobního práva přísluší jedině a výhradně manželci matky, tedy otci a jedině on jest oprávněn prohlásiti, že dítě jest jeho vlastní, či nikoliv, a nemůže proto projev jeho vůle býti nahrazen projevem vůle osoby jiné, najmě opatrovníka. Tuto povahu nároku žalobního má také na zřeteli ustanovení § 158 a 159 obč. zák. ve znění III. novely, jež výslovně vypočítává případy, ve kterých může býti zřízen opatrovník domnělému otci dítěte, o jehož původ se jedná, a kdy tedy projev otcův může býti nahrazen. Mezi případy tyto, výslovně vypočtené v §§ 158 a 159 obč. zák. nespadá však případ sporný, poněvadž i v tomto případě jest domnělý otec nezvěstný a dosud za mrtvého prohlášen nebyl. Poněvadž tedy jednak povaha žalobního nároku, jednak ustanovení zákonná nedovolují, aby jménem manžela matky žalovaného dítěte Emila G-a vystupoval opatrovník jako žalobce, jest námitka nedostatku aktivní legitimace, opatrovníkem žalované strany vznesená, odůvodněna a byla proto žaloba z tohoto důvodu zamítnuta. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil, dodav k d ů v o d ů m rozsudku prvního soudu: Zpráva justiční komise bývalé panské sněmovny, probírající vládní předlohu o reformě odporovatelnosti manželskému zrození dítěte, výslovně zdůraznila (str. 15), že právo k odporu přiznáno býti může zákonnému zástupci manželově pouze v jediném případě, totiž, je-li manžel choromyslným, a dle toho uzákoněn pak třetí novelou nový text § 158 obč. zák. Poněvadž pak myslitelný jsou případy, že manžel, jenž z choromyslnosti

se uzdraví, uzná před soudem manželské zrození dítěte, vzaté v odpor zákonným zástupcem choromyslného manžela, ustanovil zákon v § 159 obč. zák., že tím právo zák. zástupce k odporu pomíjí. Další myslitelný případ, kdy manžel dodatečně soudním uznáním v nívec uvede odpor, osobou jinou proti manželskému zrození dítěte neuplatněný, uvádí též § ustanovením, že také právo dítěte k odporu v takovém případě pomíjí. Z § 159 obč. zák. vyplývá tedy, že za života otce jsou kromě něho k žalobě o manželský původ aktivně legitimováni: zák. zástupce choromyslného manžela, nebo dítě samo, toto pak pouze tehdy, je-li otec trvale nezvěstným (§ 158 obč. zák.). Že § 159 a) obč. zák. nemá na mysli jiné zákonné zástupce otcovy, zvláště tedy nikoli též opatrovníka nezvěstného otce, zřejmě jest z textu, v němž mluví se o zákonném zástupci k právnímu jednání zpusobilého manžela, totiž choromyslného, jenž svéprávnosti opět nabyt, jinak by nemělo zduraznění vůbec předpokládané zpusobilosti k právním činům žádného smyslu. Tento výklad, opírající se o znění zákona, jest též v naprostém souladu s tendencí ve zmíněné zákonodárné komisi (str. 17) projevenou, nerozšiřovati okruh osob legitimovaných k řečenému odporu i nelze tu ve prospěch opatrovníka nezvěstného manžela používatí obdoby s opatrovníkem manžela choromyslného. Teprve úmrtím manželovým okruh těchto osob značně se rozšiřuje a mohou vedle dítěte i dědicové, ve svých právech ohrožení, domáhati se od uznání jeho manželského původu (§ 158 obč. zák.).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D u v o d y:

Uplatňovaný dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci spadáje žalobce v tom, že názor, vyvozovaný odvolacím soudem z § 158 obč. zák. (nového znění), že žalující opatrovník nezvěstného Emila G-a není oprávněn podati žalobu na oduznutí manželského původu, neodpovídá duchu zákona. Názor napadeného rozsudku jest však úplně správný a zákonu také vyhovující, takže vývody dovolací nejsou s to, by vyvrátily názor ten. Rozšiřovati ustanovení §§ 158 a 159 obč. zák. (nového znění) i na případy jiné, než o kterých se tam zákon výslovně zmiňuje, nelze, naopak nutno, hledíce k doslovu oněch ustanovení, míti za to, že výpočet osob, kterýmž se přiznává právo odepírati manželskému původu dítěte, je taxativní. Pro jiný názor neskýtají tato ustanovení podkladu. Při tom nelze přehlédnouti, že od prvých počátků platnosti občanského zákona považovalo se toto právo manželovo za právo výsostně osobní, jež jen výjimečně se přiznávalo v § 159 obč. zák. dědicům manžela zemřelého před uplynutím zákonné lhůty k odepírání manželského původu, kdyby se jim stala újma na jich právech; soudní praxe připouštěla pak i opatrovníka choromyslného manžela, tak že za živobytí jeho nebo, pokud nebyl za mrtva prohlášen, žádné jiné osobě právo toto nepříslušelo. Obtížím, takto se objevujícím, mělo se čeliti právě novelou, k ustanovením těmito vydanou, a bylo toto výsostně osobní právo manželovo rozšířeno na zákonného zástupce manžela k právním jednáním nezpusobilého, avšak jen výslovně pro případ jeho choromyslnosti. O takový případ tu však nejde. Nemůže také nezvěstnému manželovi žádná újma povstati, jelikož lhůta k podání žaloby počíná ode dne, kdy se dověděl

o narození dítěte, jím nezplozeného, a pak jest jedině na něm, by se rozhodl dle svých mravních nebo právních názoru, chce-li odepíratí manžel-skému puvodu dítěte čili nic. Zakročení opatrovníka jeho pro řízení o prohlášení jeho za mrtva v této příčině není tedy ospravedlněno, jelikož zákon omezil právo odepírání jen na manžela nebo zákonného zástupce manžela choromyslného, nehledě ani k tomu, že ustanovení opatrovníka sledovalo účely zcela jiné. Právem mu proto nebyla soudy nižšími při-znána k této žalobě legitimace.

Čís. 1029.

Zákonem ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n. o lidových soudech cenových nebylo zrušeno ustanovení § 20 čís. 5 čís. nař. ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., podle něhož lze domáhati se zrušení smlouvy. Pro zrušení smlouvy jest lhotejno, zda žalobce koupil věc k dalšímu zcizení.

(Rozh. ze dne 26. dubna 1921. Rv I 84/21.)

Žalobce domáhal se zrušení kupní smlouvy na prodávateli, jenž byl pro obchod, jelikož zrušení se domáháno, uznán vinným přečinem předražování dle § 20 čís. 2 čís. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. Žalovaný namítal proti žalobě mimo jiné nepřípustnost pořadu práva vzhledem k ustanovení § 2 zákona o lidových soudech cenových. Procesní soud prvního stádia žalobě vyhověl, shledav prokázanými podmínky žalobního nároku a vyvrátil námitku nepřípustnosti pořadu práva v důvodech takto: Jest sice pravda, že dle § 2 zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n. nemůže se domáhati náhrady příplatku ani před lidovými soudy cenovými, ani před řádnými soudy ten, kdo koupil před 28. říjnem 1918 předměty potřeby za přílišnou cenu, aby je dále prodal, avšak toto výjimečné ustanovení nemůže býti rozšiřováno obdobně na tento případ, kde, jak ze žaloby jest patrné, nedomáhá se žalobce přeplatku, nýbrž zrušení smlouvy a vrácení kupní ceny pro neplatnost téže kupní smlouvy (§ 7 obč. zák.). Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Zákon ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n., na nějž odvolatel poukazuje, obsahuje ustanovení výjimečné, stanově jednak nárok na náhradu přeplatku tomu, kdo byl předražováním zkrácen, jednak zvláštní soud pro řízení o tomto nároku. Tím poskytnut jest v případě předražování souhlasně s dřívějším předpisem § 20 čís. nař. ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., poškozenému další nárok vedle práva stanoveného všeobecným ustanovením obč. zák. (879), domáhati se neplatnosti smlouvy, přičítací se dobrým mravům, a zvláště smlouvy, při níž druhá strana dopustila se lichvy. Za lichvu takovou považovati jest dle doslovu zákona toho i požadování nepřiměřené ceny za zboží nutné potřeby, o něž je nouze. Takovýto výjimečný předpis zákona musí býti vykládán přesne a nemůže býti obdobně rozšiřován na případy jiné, než v něm uvedené. Zvláštními předpisy o vymáhání přeplatku nemohla býti změněna všeobecná zásada obč. zákona a nemůže tedy ustanovení zákona toho rozšiřováno býti na nárok na neplatnost smlouvy a důsledky z toho dle §§ 1431 a násl. a 1447 obč. zák. vyplývající. To jest tím spíše patrné z toho, že nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., oba tyto nároky roze-